ՄԱՐՄԱՐԻՆ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՌԱՓԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թարսկաստանի համար տարեկան 10 ֆր. և կամ 4 րբլ. թղթադրմ.
Եւրոպայի և այլ տեղերի համար տարեկան 20 ֆրանգ
Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ լրագիրը ղրկելու փոստի ծախքը։
Բաժնեգիրները կանխիկ կը վճարուին։ Վեցամսեայ կամ եռամսեայ բաժնորդագրութիւններ ալ կընդունուին, առանց տեւէ յաւելման բաժնեգինին վրայ։ Հատով կը ծախուի ամեն տեղ 20 սանթիմ

Նամակ և ծրար պէտք է ղրկել հետևեալ հասցէով։ M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France)

Ե ՏԱՐԻ ԹԻԻ 20

1889 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 26

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 14 (Հ. Տ.)

ԳԱՓԱՌ

Կը հրատարակուի Հ. և Շբթ. օրեր

ՊԱՏՄԱՆԵՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւններն։
Պարտաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրներն։
Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։
Մանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիմ կարժէ։ 1 գլխագիրը 2 սանդիմ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Rue Vacon, 50)

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

==

ՆՊԱՏԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

(Բաղդատած կանոնագրին)

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» նպատակն է աշխատիլ վարչական բարենորոգութիւններ մուծանելու Թիւրքահայաստանի մէջ, Հայ ժողովրդի տեղական պէտքերին համաձայն։ Հայ ժողովրդի ցանկութիւնն է իրաւունք ստանալ ազատօրէն ինքզինք կառավարելու որով միայն պիտի կրնան վերնալ այն հարստահարութիւններ որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ գառնալուն պատճառ կը լինին։

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ կաշխատի ներքին այժ գոյացնել Ազգին մէջ իւր ազատութեան համար, հրատարակութիւններ կանէ, դիմումներ կանէ որոյ որ պէտք է և նիւթապէս ու բարոյապէս կը քաջալերէ անոնց որոնք անձնուիրութեամբ կաշխատին հայրենիքի ազատութեան գործին։

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եղող լրագիր որ, բայց զանազան լուրեր տալէ իրրեւ լրագիր, կը հաղորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուղէ հաղորդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և տարբնակ Հայերի դրութեան վրայ և կը ծառայէ հայրենասիրական եռանդը արթնցնելու Հայերին մէջ։ *

Ծանօթ. «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամակցիլ կամ թղթակցիլ ուզողներն պէտք է դիմեն հետեւեալ հասցէին.

M. Portoukalian
(FRANCE) Marseille

* Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը կը նպատակ Արմենիա լրագրի հրատարակման։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նամակ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն (Նիւ Եորք)։ — Հայ գաղթականութեան գործունէութիւնն ի Միացեալ Նահանգս.—Նահատակ Գէօրգեանի մասին.— Պ. Կլատըսթօնի մահ նոր ճառը։—Հարբտահանարութիւններ ի Թիւրքահայաստան։ — Հայեր ի Թիւրքիա. — Կրէտէի վարչական կազմակերպութիւնը. — Տեղական։ —Արտասահմանի լուրեր.— Մանուցումներ. — Բանասիրական (Իմ հայրենական ընկերը)։

ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ

Նիւ Եորք, 10 հոկտ. 1889

Նիւ Եորքի մէջ նորօրինակ ազգային դէպք մը մեծերս պատահած լինելն ձեզ անշուշտ ծանօթ եղած լինելու է և դուք ալ գնա արդէն ծանուցած լինելու էք Արմենիայի էջերուն միջոցաւ։ Այս դէպք Աբժ. Բովսէփ Ծ. վարդապետ Սարաճեանի կը վերաբերի և նոյնա քանի մը խորհուրդներ յառաջ գալով չանաչ ձեր ընթերցողաց ուշադրութիւնն համառօտ կերպով գրաւել։

Այս առաջին անգամն է որ Լուսաւորչական եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ բարձրաստիճան պաշտօնեայ մը այս երկիրը այցելէց։ Այս այցելութիւն ոչ թէ միայն գոհացուց այստեղի հայ գաղթականութիւնն, այլ և առիթ եղաւ Ամերիկայի ժողովուրդը արթընցնելու Հայոց վրայ, քանզի, նոր բանցմէ շատ քիչեր կային և կան որ Հայոց վրայ բաւական տեղեկութիւն ունենան։ Այս դէպքով այստեղի լրագիրները զբաղեցան և տեղեկութիւններ տուին. մասնաւորապէս Նիւ Եորք Թայմզ, որ երեւելի թերթերէն մէկն է և ամենէն պատուաւորը, անցեալ ամսոյն 29ին կարեւոր յօդուած մը հրատարակեց, որով Ամերիգայի ժողովուրդը ճիշդ և հմուտ տեղեկութիւն ստացաւ։ Եւ որովհետեւ կիրակի օր էր երբ Հայր Սարաճեան Ս. պատարագ մատոյց եպիսկոպոսական եկեղեցւոյ մը մէջ, որ քաղաքին եպիսկոպոսն իրեն յձնած էր, անոնք որ վերոյիշեալ յօդուածը կարդացած էին, հետաքրքրութենէ չարժեալ դիմեցին եկեղեցին Հայոց արարողութիւնը տեսնելու և շատ գոհ լինելով ուրախացան. մասնաւորապէս կնոնքի արարողութեան որ իրենց շատ հետաքրքրաշարժ բան մը երեւցաւ։ Լսել է որ Աբժ. Սարաճեան՝ ոչ թէ միայն հայ գաղթականութեան բազձանքը լեցուց պատարագի խորհուրդը կատարելով, յորմէ երկար ատեն ղուրկ մնացած էին, այլ եւս հայութիւնը Ամերիգացւոց ճանաչել տալու պատճառ եղաւ և հայ ազգին պատիւն բարձրացուց, անանկ որ հիմա ո՛չ մէկ Հայ կրնայ ամաչել իւր ազգայնութեամբը։ Ասի քիչ ժառայութիւն չէ որ ըրաւ Հայր Սարաճեան։

Իրաւի՝ Դուրեանի նեաիրակութենէն հարթչելով, առջի թերան Սարաճեանի վրայ ալ կասկածելով ժողովուրդը անորոշ կը վարվէր. բայց երբ տեսան որ նա Դուրեանէ տարբեր մէկն է, լի աղգասիրութեամբ և եղբայրական համակրութեամբ, ամենքը միացան, առանց խորութեան կրօնի և պատրողութեան տարբերութեան և իրեն մեծ յարգանք ցուցընելին և սիրով ընդունելութիւն ըրին։ Ահա այս խոհեմ վարմամբ Սարաճեան ինքզինք սիրել տալէն զատ, այստեղ գտնուող հայ գաղթականութիւնը միացուց և ամենուն սիրտը ազգասիրութեան ջահ մը վառեց։

Սարաճեանին եղած ընդունելութիւնը Դուրեանինին հետ բաղդատելով, թէ Պատրիարքարան և թէ Ազգային Վարչութիւն կրնան խրատ առնել որ ժողովուրդ մը կարհամարհէ մին և կը պատուէ միւսը. ցնորոց բնաւ չէ այդ այլ իրաւացի և արդար զգացմանց թելադրութիւն։ Ճշմարիտն այն կէտն է որ Դուրեան կղերական գասէն է։ Կղերը միշտ յարգանց տէր լինելու է քանզի նա սրբազան պաշտօն մը կը վարէ և մեծ դեր ունի խաղալ։ Իրեն կը վերաբերի նիւթական իրաւունք, բարբարոսին մարդասիրութիւն ուսուցանող. հայրդ եր մեղաւորը և յանցաւորը. գիտցիր որ ձեր ազգայ սերունդը մինչեւ յաւիտեան անէծքով և նախատինքով պիտի յիշէ նրա յիշատակը։ Դու մի ուսուցիչ ես որ կուսուցանես մարդոց որդեսիրութիւն, մարդասիրութիւն, արդարութիւն և իրաւունք. Աստուած էր որ քու բակացդ զօրութիւն տուաւ որ ամպարտաւան և բռնակալ հօր մը եղջիւրները խորտակես ու փշրես։

Այսպէս նոյն օրը մի քանի ժամ տեսակցելէ յետոյ, բանտապետը իմաց արաւ որ հեռանան. երկու այցելուներն արտասուալի և տխուր ժպիտներով բաժնուեցան, խոստանալով որ գարձեալ պիտի դան տեսակցելու։

ԳԲ

Երկարատեւ ձմեռնային դառնաշունչ օրերէ յետոյ կուգան գարնան կենսաբեր և հրաշալի օրերը. ամբողջ բնութիւնը կը խայտայ անպատմելի քաղցրութեամբ, դիւերային թմանձր խաւարին կը յաջորդէ առաւօտեան հեշտալի և պայծառ արշա-

ՀԱՅ ԳՐՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՎԱՂՎԱԺՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ

Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Ա. Տ.

Ի՞նչ է ազգասիրութիւնը. Ո՞ր ազգասէրն է իրաւունք ունեցող ինքզինքը կոչելու ազգասէր. Ո՞ր ազգասէրն է իրաւունք ունեցող ինքզինքը կոչելու հայրենասէր. Ո՞ր հայրենասէրն է իրաւունք ունեցող ինքզինքը կոչելու ազատասէր. Ո՞ր ազատասէրն է իրաւունք ունեցող ինքզինքը կոչելու մարդասէր. Ո՞ր մարդասէրն է իրաւունք ունեցող ինքզինքը կոչելու մարդ. Ո՞ր մարդ

Նորա կեսուրն այս բանն իմանալով չուտ մը պարտէզ կերթայ և կը տեսնէ որ այդ վայրենիները կը կարտեն այնտեղ նորաբոյս ծառերն, ըսելով թէ՝ «Կեավուրլար, պունլարըն ոուեա զարարը վար»։ Օսման Խավաղ և իր ընկերներն ծեր կինը եւս այնչափ կը ծեծեն որ մահամերձ գետին կը փըռուի և 8 օր վերջը կը մեռնի։ Վատ բարբարոսն ինքզինք արդարացնելու համար ըսեր է թէ առուակին մօտ որ խեղճ Փետականց պարտիզին մէջէն կանցնէր, ուռիի տունկերը տնկած էին իր պատուէրին հակառակ, անոր համար ծեծած էր։ Բայց այդ տունկերը, Պ. Սարգիս դեռ Զմկլածագ եղած ժամանակ ինքը տնկած էր և ոչ թէ խեղճ հարսն կամ ծեր կինը։ Օսման Խավաղ ի քինճին կը կարծէր թէ այս խօսքով ինքը կարդարանայ և հայ հարսն ալ իր պատուի համար չհամարձակիր ուրիշին բան մ'ըսել իրեն եղածներէն։ Սրբոյ, այդ քաղ նոր հարսը, մէկ օր վերջը կը մեռնի, իսկ արգանդի մէջ ունեցած երկու զաւակներով, Հայերը դատ կը բանան և մարդ կը ղրկեն կառավարութեան։ Երեք օր Սրբոյի մարմինը եկեղեցին մէջ պահելէ վերջը, կոլոշեն Թաղել Սրբոյն և կը տանին կը թաղեն երեկոյեան կողմ։ Բայց ահա չորրորդ օրը ժամ 3ին Խոզաթէն ղինուորական բժիշկ մը կուգայ Թիւրք որ կը հրամայէ բանալ գերեզմանը, և ահա կառնուն բահ և բրիչ և Հայ և Թիւրք կերթան Սրբոյի գերեզմանը, կըսկսին փորել սեւ հողը և կը հանեն Սրբոյի մարմինը. բժիշկն պատուելով մեռեալին փորը, կը գտնէ երկու փոքր մանուկներ որոնք կարծես թէ իրենց փորաթաղութեան գործը կըկատարէին դեռ իրենց մեռեալ մօր արգանդին մէջ վկայ ըլլալու համար ճշմարտութեան. մին արու էր և միւսն էգ։ Սրբոյի լերդը կարը կարը եղած էր, փայտի հարուածներու տեղերը սեւցած էին ալ...։ Զմկլածագի Թիւրք Խայմախամ պէյն մի քանի օր Օսման Խավաղը հիւրընկալելէ վերջը կրթողուածաղատ, ըսելով թէ յանցանքը Հայոցն է որ այս անմեղ մարդուն վրայ անբաստանութիւն կընեն։ Հայերը անտեղէն Խոզաթի փաշային կը դիմեն. նա եւս մի քանի օր քննելէ վերջը ազատ կը թողու Օսման Խավաղ Իքինճին որ այժմ միւնոյն գիւղը կը ձեայ...։ Արդարութի՛ւն, արդարութիւն պօռալը օգուտ չունի մահմետական դատաւորին առաջ. երկու հայ կիներ պակաս թող ըլլան կըսե և կը լմնցունէ դատը։ Հայեր սոխակուեցան դատէն ետ կենալ, ապագային աւելի մեծ վոռնգ մը չգալու համար, ըսելով ըստ հայկական առածին թէ չունը չան միսէն չուտեր։

«Քուրդերը զինուած, ամեն հայ գիւղերէ արձակ համարձակ տուրք (քէսիմ) կը հաւաքեն։ Թիւրքերը եկեղեցիները կը քարկոծեն, նաեւ վարժարանները, ըսելով թէ՝ Կեավուրնե՛ր, դուք Մոսքովին հետ միանալ կուզէք, և այլն։»

ՀԱՑԵՐ Ի ԹԻՒՐՔԻԱ

Ազգային ժողովը իւր Ղրդ նիստն ըրած է հոկտ. 6/18ին, Պատրիարքը բացակայ լինելով ժողովին նախագահած է Ամեն. Խրիմեան Ս. Հայրիկ։ Ժողովը նախորդ նստին մէջ որոշած էր վերստին գումարուիլ 15 օրէն յետոյ, բայց այս գումարում հինգ շաբաթ յետաձգուած լինելուն համար ժողովականները գանգատներ ուղղած են Դիւանի միջոցով Ս. Պատրիարքին։

Սուրբենեան էֆէնտիի առաջարկին համեմատ որոշուեր է հրաւիրել կաթողիկոսական Ցանձնաժողովը որ իւր համաբատութիւն անպատճառ ներկայացունէ Ազգային ժողովի առաջիկայ նստին որ պիտի գումարուի 3 շաբաթ յետոյ։ Այդ Ցանձնաժողով մի ծրագիրը և մի տեղեկագիրը պէտք է բերէր էջմիածնի Կաթողիկոսի ընտրութեանն Թիւրքիոյ Հայերի մասնակցելու եղանակին վրայ։ Կերեւի թէ Ցանձնաժողովը այնչափ կերկարաձգէ գործը որ Մակար կաթողիկոսի վախճանած առեն ամեն ինչ դեռ անորոշ դրութեան մէջ Ձեացած լինի և գարձեալ խառնութիւններ և գժտութիւններ ծագին ընտրական եղանակին առթով։

ԿՐԷՏԷԻ
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. 16դ բուհն եւ վերջ)

Կառավարական գրութիւնները կը լինին երկու լեզուով, Թրքերէն և յունարէն. դատաստանական ժողովների մազպաթաները (տեղեկագիրը) և արձանագրութիւնները երկու լեզուով կը խմբագրուին. իսկ ընդհանուր ժողովին մէջ վիճաբանութիւնները յունարէն լեզուով միայն կը լինին։

1879ին փետր. 13ին ընդհանուր ժողովէն քուէարկուած օրէնքին համեմատ, դատարաններն կազմուած են հետեւեալ կերպով. 23 հաշտարար դատարաններ կան, 5 նախադատաստաններ և 1 վերաքննիչ ատեան։

Հաշտարար դատարանները կը կազմուին 1 դատաւորէ որ ընդհանուր կառավարիչը կանուանէ, 2 օգնականներէ որոնք ժողովուրդը կընտրէ և 2 քարտուղարներէ։

Նախադատաստանները կը բաղկանան հետեւեալ 9 անձերէ. 1 նախագահ որ վալիէն կանուանուի, 4 դատաւոր որոնք ժողովրդէն կընտրուին և 2 քարտուղար, 1 դատախազ (procureur) և 1 հարցաքննիչ դատաւոր որոնք ընդհանուր կառավարութեան կեդրոնական ժողովէն կընտրուին։ Կղզուն հինգ նահանգներն ալ մէկ մէկ նախադատաստան ունին։

Վերաքննիչ ատեանը որ Վիլայեթի կեդրոնը միայն կայ, կը բաղկանայ ընդհանուր կառավարչէն (վալի), չորս անդամներէ որոնք ընդհանուր ժողովը կընտրէ, երկու քարտուղարներէ, մէկ ընդհանուր դատախազէ և մէկ հարցաքննիչ դատաւորէ որոնք ընդհանուր կառավարիչը կանուանէ։

Առեւտրական դատարաններ կան 3 քաղաքների մէջ միայն։

Դատարաններն բոլորովին անկախ են կառավարութեան միջամտութենէն և նախարարութենէն եկած ոեւէ հրաման որ ընտրեալ դատարանների անկախութեան, գործադրութեան մէջ դնուող օրէնքներին կամ կրէտէի Ցահմանադրութեան, իրրեւ չեղեալ կը նկատուի։

Ջօրք և սպայ միասին հաշուելով 2,052 անձերէ բաղկացած մի ոստիկանութիւն (ժանտարմըրի) կայ կազմուած որին պաշտօն տրուած է հսկել հանրային ապահովութեան և կարգապահութեան։ Ոստիկանները տեղացիներէ միայն կրնան լինիլ, ի բայ առեալ գնդապետը։

Կանոնաւոր զօրաբանակի ծախքերն կրէտէի հաշուեցոյցին մէջ չեն մտներ. նոյնպէս ծխախոտի և աղի վրայ դրուած տուրքերն վարչութեան, մաքսատան և հվքաֆի (բարեպաշտական հաստատութիւնները) եկամուտներն ու ծախքերն կղզուն հաշուեցոյցին մէջ չեն մտներ։ Կղզուն հասոյթներէն տեղական վարչութեան ծախքերը լինելէ յետոյ ինչ որ աւելնայ, երկու մասի կը բաժնուի. մէկ մասը կը ղրկուի Կ. Պոլիս տէրութեան գանձին և միւս մասը կը յատկանայ կրէտէի մէջ հանրօգուտ չինութիւնների։ Եթէ հասոյթը չկրնալով ծածկել ծախքերն հաշիւը բաց Ձեայ, Բ. Դուռը պարտաւոր է կղզուն թողուլ անկէ ատացած մաքսային հասոյթներուն մինչեւ կէսը, առ առաւելն։

Կրէտացիներն որ այժմ ղէնք վերցունելով ապստամբած են Թիւրք կառավարութեան դէմ, հետեւեալ 14 պահանջումներն կանեն Բ. Դրնէն։

1. Անկախութիւն Կրէտէի հաշուական վարչութեան (ֆինանս).

2. Վերակազմութիւն ոստիկանութեան։

3. Նոր կազմակերպութիւն դատարանների։

4. Վերաքննութիւն քաղաքային և եղեռնական դատավարութեան օրէնքներին։

5. Լուծումն Կրէտէի Ընդհանուր ժողովին և նոր ընտրութիւններ երեսփոխանների։

6. Ջնջումն վերջին Ընդհանուր ժողովի բոլոր որոշումներին։

7. Ապագայի մէջ Ընդհանուր ժողովի որոշումներն պարզապէս քուէներու մեծամասնութեամբ պէտք է լինին, առանց խորութիւն դնելու քրիստոնեաներն և մահմետականներն մէջ։

8. Կառավարական պաշտօնների արդարացի բաշխումն քրիստոնեաներն և մահմետականներն մէջ։

9. Մաքսատուրքի և դրոշմատուրքի հասոյթներուն Կրէտէի թողուիլը։

10. Հաստատութիւն հողագործական մի դրամատան։

11. Բ. Դռնէն դրամական օգնութիւն Կրէտէի ելմտական հաշուեցոյցը հաւասարցունելու համար։

12. Ընդհանուր ներողութիւն քաղաքական յանցանքով ամբաստանուած քրիստոնեաներին։

13. Դատապարտութիւն թիւրք ոճրագործներին։

14. Հատուցում Կրէտէյի քրիստոնեաներին որոնք կողոպտուած են Թիւրքերէն։

Կրէտացիները խնդրեցին նաեւ որ այս պայմանների վրայ Բ. Դրան հետ լինելիք բանակցութիւններն Կրէտէի Քանեա կղզուն մէջ լինին Բ. Դրան ղրկելիք պատուիրակին հետ և ոչ թէ Կրէտէէն պատուիրակները երթան Կ. Պոլիս։

Այս առաջարկները ընող ապստամբական ժողովին նախագահն էր Անտոնիոս Սիֆաքաս, Արոքորոնայ Նահանգի վարժարանների նախկին տեսուչը, մին այն 5 երեսփոխաններէ որոնք Ընդհանուր ժողովի անդամակցութենէն հրաժարելով ապստամբական չարժման սկզբնաւորութիւնն ըրին։

ՏԵՂԱԿԱՆ

Որովհետեւ Փարիզի Ցուցահանդեսը կը վերջանայ հոկտ. 6ին, երկաթուղու ընկերութիւնը այժմ իրարու մօտ ժամանակամիջոցի մէջ աժանագին բրևն տը բլեզիրներ կը հանէ Փարիզ երթեւեկի համար։ Հոկտ. 17ին մէկ բրևն տը բլեզիր գնաց այստեղէն Փարիզ, վաղը գարձեալ մէկ գնայ. քանի բայ պիտի երթայ և քիչ օրէն մէկ ուրիշ ալ պիտի երթայ։ Բրևն տը բլեզիրի Բ կարգով գնացողներն կը վճարեն 32 ֆրանգ, Գ կարգով 24 ֆր., Մարսէյլէն Փարիզ երթեւեկի համար։

—Աղբիանուպօլսեցի Պ. Թորոս Վարագճեան որ երկար ժամանակ Սոֆիայի մէջ մի սրճարան բանեցուցած է, այժմ Մարսէյլի մէջ հաստատուած լինելով, մի փոքրիկ սրճարան–ճաշարան բացած է Պօվօ փողոցի Թիւ 5 A և Սիւֆֆրէն փողոցը Թիւ 4 (rue Suffren No. 4) անկիւնը (angle de la rue Beauvau No. 5 A)։

Զանազան տեղերէ երբ կուգան Հայեր Մարսէյլ, քաղաքն ու լեզուն չգիտնալով նեղութիւն կըկրեն Հայերը գտնելու կամ տեղեկութիւններ ըստանալու համար. այժմ դիւրութիւն ունեցած են այդ սրճարան երթալով տեղեկութիւններ խմանալու։ Սրճարանին մէջ մի ճաշարան լինելը դիւրութիւն կուտայ նաեւ այն Թիւրքիոյ ճանապարհորդներն և պանդուխտ Հայերն որոնք Թիւրքիոյ կերպով պատրաստուած կերակուրներ ուտել կը փափաքին։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒԲԵՐ

Ջարը որ մէկ չարաթէ ի վեր Պետերբուրգ հասած է, Պերլինէն մեկնած ժամանակ քաղաքի աղքատներին համար 10 հազար մարկ (1 մարկը 1 ֆրանգ և 25 սանթիմէ) նուէր տուեր է։

— «Թայմզ» կը գրէ թէ Պուլկարիոյ անելիք փոխառութիւնը չէ յա-

ջողած Ռուսիոյ դրդումներուն պատճառով։

— Կը հաւատան թէ Տօլկուրոքով իշխանը որ Պուլկարիոյն արտաքուստ ցաւ, կաշխատի եղեր Սոֆիոյ մէջ Զանքովեանների ծրագիրը գործադրել, այսինքն մի խռովութիւն հանելով գահընկէց անել Ֆերտինանտ իշխանը։

— Կրէտէի կառավարիչ Շաքիր փաշան դժար կացութեան մէջ կը գտնուի որովհետեւ Քանեայի առջեւ բանակած թիւրք զօրքերն ապրուստ տամքած են թիւրք կառավարութեան դէմ, երենց վրայ դրուած չարաչար աշխատանքներուն պատճառով։ Բ. Դուռը հրաման ղրկած էր Շաքիր փաշային որ յետ դարձունէ այդ զօրաբանակ. բայց ապստամբական չարժումը հետզհետէ տարածուած լինելով և մեա զօրաբանակներուն մէջ, Բ. Դուռը հրահանգ ղրկեր է Շաքիր փաշային որ գոհացում տայ զօրքերուն, ճանապարհների շինութեան համար անոնց աշխատանքները դադրեցունելով։

— Կըսուի թէ Պիսմարք իշխանը Զարին հետ տեսակցութեան միջոցին խօսք տուեր է որ Աւստրիան և Իտալիան յետ կեցունէ Պուլկարիոյ Ֆերտինանտ Իշխանի իշխանութիւնը պաշտօնապէս ճանչնալու ծրագրէն։

— Աթէնքէն կը հաղորդեն հետեւեալները. «Զարեւիչը 3 շաբաթ պիտի ծախ Աթէնք. հաւանական է որ Կ. Գօլիա չերմայ։ Անգլիական նաւատորմիղը որի մէջ կը գտնուէր Կալլէսի իշխանը, Հոկտ. 23ին հասած է Պիրէոն. Թագաւորը և իր ընտանիք մինչեւ շոգենաւ գնացեր են դիմաւորել։ Աթէնքի քաղաքապետը երեք ծաղկեփունջ նուիրած է Կալլէսի իշխանուհուն և իր աղջիկների։

— Լսուի կայ թէ Ռուսիոյ Զարեւիչը (գահաժառանգ իշխան) շոգեկառքով Պրինտիզի գնացած միջոցին ուրիկ շոգենաւ նստաւ Ծունաստան երթալու համար, երեկոյեան ժամ 7ին առնները անձրեւի պէս քարեր տեղացեր են շոգեկառքին վրայ, հաւանօրէն Զարեւիչը սպանելու մըտքով. բայց շոգեկառքը արագութեամբ անցնելով անվտանգ ազատուեր է Զարեւիչը։ Ծանօթագրներն անյայտ մնացած են։

— Շիրաէն կիմացնեն որ 200 կրետացիներ և ապստամբական ժողովի բոլոր դւխաւորներն որոնք Սֆաքիոյ մէջ ապաստանած էին, յունական ընկերութեան մի շոգենաւով եկեր են Շիրա։

— Աթէնքէն կը հեռագրեն Լոնտոնի «Սթանտարտ»ին թէ Կրէտէէն եկած վերջին լուրերը ոտանիկ դրդռումներ և գայթակղութիւն ստեղծած են բոլոր Յոյներին մէջ և իրենց հայրենասիրական եռանդ անդիմադրելի զօրութեամբ բորբոքուած է օգնելու համար հարստահարուած կրետացիներին։

— Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն «Թայմզ»ին թէ Պերլինէն պաշտօնապէս հաղորդուած է Բ. Դրան որ Զարին և Պիսմարք իշխանին տեսակցութեան մէջ բնաւ մի կարգադրութիւն եղած չէ Պալքանեան խնդրակղզուն նկատմամբ։

— Զօրավար կոմս Իգնաթիեֆ Զարին ընդունելի մեկ նամակը տարած է Պապին։ Կըսուի թէ Զարին և իշխան Պիսմարք մեկ ժամի չափ արած տեսակցութեանը մէջ որոշուեր է որ Պապը իրաւունքը դատաւոր լինի իրենց մէջ Պալքանեան խնդրին նկատմամբ։ Բայց այդ ամենը ենթադրութիւններ են միայն։ Զօրավար Իգնաթիեֆ իւր մօտ գնացող լրագրական տեղեկաբերներին բնաւ ոչ մի գաղտնիք չէ ուզած յայտնել։

— Պուլկարիոյ Ֆերտինանտ իշխանը հոկտ. 22ին փարիզէն մեկնած և անծանօթ կերպով Պէլճիքայէն անցնելով գնացած է Միւնիխ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Նոր հրատարակութիւններ

ՀԱՑՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

« Հայրենասիրական Միութեան » հրատարակած այս վարդապետարանի մէջ համառօտ կերպով բացատրուած է թէ իւրաքանչիւր հայրենասէր Հայ ինչ իղձեր պէտք է ունենայ և ինչ պարտքեր ունի կատարելու։

Գինն է 20 սանթիմ և կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը։ Մէկ անգամէն 20 օրինակ գնողը կը վճարէ 3 ֆրանգ և 50 սանթիմ միայն, փոխանակ 4 ֆրանգի։ Փոստի ծախքը կը վճարուի « Հայրենասիրական Միութեան» կողմէն։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ա. ՀԱՅ ԴԻՒՅԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ (սպառած)։

Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՑԻ (սպառած)։

Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՅԵԼԻ (Հայաստանի ազատութեան ցանկացող մի Հայի մաղթանքներն և մտածումներն են Ծաղմոսի ոճով գրուած). 40 սնթմ.։

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՑ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍՏԱՄԲԱՊԵՏԱՑ (Պուլղար ազգին իր ազատութիւն ձեռք բերելու համար մեկ դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն է։) 1 ֆր. 50 սթմ.

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՈՒԱՌՆԵՐԸ. — (Հայաստանցիների Թշուառութեան գլխաւոր պատճառներէն մին եղող պանդխտութիւնը մեր ազգային նորընծաթ վիպասանի գրչին նիւթ եղած է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՈՒԱՌՆԵՐԸ անուն վէպին մէջ։ Իրական կեանքէ առնուած այդ վէպ որ մաս առ մաս կը հրատարակուէր Արմենիայի մէջ, առանձին տետրակով ևս հրատարակուած է այժմ և կը ծախուի Մեծ. Հեղինակին Պարոն Մկրտիչ Թիւթիւնճիէֆֆի մօտ, ինչպէս նաեւ Արմենիայի խմբագրատունը)։

1 ֆր. 20 սանթիմ

Զ. ԳԱՄԱՌ ՔԱԹԻՊԱ—ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենաց ուսարտեւլուն. (Մեծանուն հայ բանաստեղծին վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ոտանաւորներէն 3ը՝ որոնք իւր «Բանաստեղծութիւնները»ի հատորիկին մէջ չեն գտնուիր, առանձին տետրակով հրատարակուած են)։ Այս տետրակէ որի չափը բարեդործական մի նպատակի յատկացած է, 50 հատը մեկ անգամէն գնողին կը տրուի 50 հատը 2 ֆրանգ 50 սանթիմի, որ ըսել է հատը 5 սանթիմ կամ 10 փարա Թրքական։

Հատով կը ծախուի 0.10 սթմ.

Վերոդրեալ բոլոր գիրքերը կը ծախուին, փոստի ծախքը Արմենիայի խմբագրատունէն վճարուելով։

ԼԵՒՈՆ ԹՕԴԱԻՈՐԻ

ՇԻՐՄԻՆ ՊԱՏԿԵՐԸ

Մեր վերջին թագաւոր Լեւոնի չիրմին պատկերն ունենալու համար շատեր կը դիմեն մեզ տակաւին, թէեւ վաղուց արդէն յայտարարած ենք թէ այդ պատկերները սպառուած են։ Արդ կուգանք յայտնել ցանկացողներին թէ Արմենիայի Ա տարու 79րդ թուէն որ այդ պատկերը կրպարունակէ իւր մէջ և որ այդ պատճառով յատկապէս սովորականէն տարբեր գեղեցիկ թղթի վրայ տպուած է, մի քանի հատ տակաւին մնացած կան խմբագրատունը։ Ցանկացողներին կարող ենք ղրկել անոնցմէ, հատը մեկ ֆրանգի, ճանապարհածախքը խմբագրատան վրայ։

Ա. իր թերթի մէջ ժանրամաս տեղեկութիւններ տրուած են նաեւ Լեւոնի գերեզմանին նկատմամբ։ Մեր ընթերցողները կը յիշեն թէ Արմենիա լրագրին էր որ Ա. տարու 72դ թուոյն (1886 ապրիլ 24) հրատէը կարդաց Փարիզեցի Հայերին մի ուխտագնացութիւն հաստատել Լեւոն Լուսինեանի գերեզմանին և այդ առաջարկի համեմատ Ա. հանդիսաւոր ուխտագնացութիւնն եղաւ 1886 մայիս 18ին, ինչպէս որ մինչեւ այժմ կը կատարուի ամեն տարի։ Արդ, Արմենիայի վերոյիշեալ թուին մէջ, բացի այլ հետաքրքրական դրուածներէ, կայ նաեւ Փարիզէն մի թղթակցութիւն որ սրբատայլ և գեղեցիկ ոճով կը նկարագրէ այդ առաջին ուխտագնացութիւն և հետաքրքրական տեղեկութիւններ կուտայ Մէն-Տըրնիի այն շիրմի վրայ ուր հանգչած է մեր տարտարազդ վերջին թագաւոր, Լեւոն Լուսինեան։

ՀԱՑ ԳԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԳԱՏԿԵՐԸ

1878ին Պերլին գնացած հայ պատուիրակութեան պատկերը՝ գեղեցիկ թղթի վրայ առնուած և պատուիրակներուն անուններն հայերէն և ֆրանսերէն տառերով միանգամայն տպագրուած, կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը։ Գինն է 1 ֆրանգ, փոստի ծախքն խմբագրատունէն վճարուելով։

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

—Բաֆֆի—ԿԱՑԵՐ Ա. և Բ. հատորներ. (Ազգային առաջնակարգ վիպագիր Բաֆֆիի այս գիրք կը ծանօթացունէ ընթերցողը տաճկական և պարսկական Հայաստանի գլխաւոր տեղերին հետ, հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կուտայ քուրդերի զանազան ցեղերի և հայերի դրութեան, վարքի և բարքի մասին։ Նա ցոյց կը տայ այն ծրագիրը որին պէտք է հետեւին Հայաստանի մէջ գործել ուզողները։ Մի խօսքով, թէ՛ իբր ազգային ընտիր վիպասանութիւն և թէ՛ իբր հայրենասիրական գործունէութեան վարդապետարան և ծրագիր, արժան է որ գտնուի այս գիրք ամեն հայրենասէր Հայի տուն։)

Գինն Ա. հատորին (թղթակազմ) 7 ֆր. Բ հատորին (թղթակազմ) 8 ֆրանգ և 50 սանթիմ։ Երկու հատորներն միասին 15 ֆրանգ։

—Գամառ Քաթիպա.—ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. (Ազգային առաջնակարգ բանաստեղծ Ռ. Պատկանեանցի ազատաշունչ և հրահանգիչ բանաստեղծութիւններն կը պարունակէ։ սկիզբն դրուած է հեղինակին պատկերը)։ 2 ֆրգ։

—Բաֆֆի.— ՍԱՄՈՒԷԼ (Բաֆֆիի հրատարակած ազգային վէպերի վերջինն է այդ որի նիւթը առնուած է ե դարի Հայերի կեանքէն և որ, բացի իւր ներշնչած ազատասիրական ըղձագուխներէ, հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կուտայ այն ժամանակի Հայերի բարքերին, սովորութիւններուն և այլնի վրայ։) 10 ֆր.

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակելու համար. անոնք որ պէտք կունենան Արմենիայի միջոցով մեկին դիմումներ ընել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունիլ իրենց ծանուցումներ ըստ լրագրական սովորութեան։ Ծանուցումների գիներն նշանակուած են Արմենիայի ճակատը, տառի վրայ հաշուելով. 1 երկսթագրի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանթիմ։ 3 անգամ դրուելիք ծանուցումի գինն վրայ 0/0ին 10 զեղչ կը լինի. 10 և աւելի անգամներ դրուելիք ծանուցումի գինն վրայ 0/0ին 30 զեղչ։ Սակարկութիւն չընդունիր։

ՏՆՕՐԷՆ—ԹՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ
Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLE rue Vacon 50.